

בעניין פירות הנושרים ביו"ט

ביצה דף ב' ע"א במשנה, ביצה שנולדת ביו"ט בבית שמא אומרים תאכל ובית הלל אומרים לא תאכל וכו'. גמ': במא עסקין אילימה בתרנגולת העומדת לאכילה מי טעמיתו דב"ה אוכלא דאיפרת הוא אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים מי טעימוהו דב"ש מוקצת הוא וכו' אמר רב נחמן לעולם בתרנגולת העומדת לגדל ביצים וכו' שם ע"ב אלא אמר הרבה הרבה לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה וביו"ט שהל להיות אחר השבת עסקין, ומשום הכהה וכו' רב יוסף אמר גזירה משום פירות הנושרים, אמר ליה אבי פירות הנושרים טעה מא גזירה שמא יעלה ויתלוש היא גופא גזירה ואנן ניקום ונגוזר גזירה לגזירה, כולה חדא גזירה היא, ר' יצחק אמר גזירה משום משקין שזו אמר ליה אבי משקין שזו טעה מא גזירה שמא ישנות היא גופא גזירה ואנן ניקום ונגוזר גזירה לגזירה כולה חדא גזירה היא וכו'.

ועיין בתוס' דף ג' ע"א ד"ה גזירה שהקשׁו ז"ל: ותימא למה לי הא טעה דלקמן גבי נכרי שהביא דורון אם יש במנינו במחובר אסור פי' רשי' דכיוון דאיתקצאי לבין השימוש איתקצאי לכולי יומה וכו', והשתא תרי טעמי למה פי' למה ליה למימר דפירות שנשרו מן האילן בשבת או ביו"ט אסורין אשום גזירה שמא יעלה ויתלוש, הא שלא זה הטעם אסורין דהרי הן מוקצת, דברי' השימוש היו מוקצת מהמת איסור תלישה, ומיגו דאיתקצאי לבין השימוש איתקצאי לכולי יומה, ועיי"ש שתירצ'ו דמיירי בחצר דהוי מוכן לעורבים ומוכן לעורבים هو מוכן לאדם, ולא הו מוקצת, ומשו"ה צריך לטעה דגזרה שמא יעלה ליתלוש עיי"ש דהקשׁו עוד ז"ל: אבל תימא א"כ כיון דאמר האי טעה למה לי טעה דלקמן. פי' למה ליה למימר גבי נכרי שהביא דורון אסור משום מוקצת תיפוק ליה אסור משום שפירות אלו תלשן העכו"ם ביו"ט, והו פירות שנשרו ביו"ט ואסור משום גזירה שמא יעלה ויתלוש, ותירצ'ו ז"ל: ויש לומר דלקמן מיררי בדברי דברי מרא וחצינה כגון לפת וצנון דלא שיד שמא יעלה ויתלוш דadcורי מידכר הוайл ואינו יכול بكل לחולשו, וראיה

לדבר זה דתנו במס' שבת גカリ שהدلיק הנר בשביל ישראל אסור להשתמש לאורו אבל בשביל הנカリ מותר ואמאי לא חישיבן שמא ידליקנו ישראל עצמו אלא אדכורי מידכר וכו'. ועוד יש לומר דודוקא בפירות וענבים שייך שמא עלה ויתלוש ושמא יטחוט לפני שאדם מתאהה להם ובעוודו בכפו יבלענו וכו' עי"ש.

וראיתני לדון קצת בעניין זה בכלל. ובדברי התוס' בתירוצים בפרט. דנה התוס' כתבו בתירוצים הראשונים שלא שייך שמא עלה ויתלוש אלא בפירות משום דבקל יכול להתולשו. ובתירוץ השני משום דפירות וענבים אדם מתאהה להם. ויש להקשות על דבריהם מהא דלקמן דף ד' ע"ב אמר ר' יוחנן עצים שנשרו מן הדקל בשבת אסור להסיק ביו"ט, ולא תשיבני ביצה, מי טעם ביצה משום דבריום נמי חז' לגומעה ולא קשי ליה עד למחר מידע ידיע דבת יומה אסורה, עצים שלא חז' ליוםיהו אי שרוי להו למחר אתך למים ביוםיהו נמי שרוי ואתמול משום שבת הוא שלא חז' להסקה עי"ש. חזינן מהא דעתם שנשרו ביו"ט אסור להסיק בהם, ופירשו בראש הטעט לר' יוחנן הוא משום גורה שמא עלה ויתלוש. ולידין אסורים נמי משום גולד עי"ש בראש. ולפי התוס' בתירוצים השני דרך בפירות וענבים שייך למיגור שמא עלה ויתלוש משום אדם מתאהה להם יש להקשות, הלא בעצים לא שייך הא סבראadam מתאהה להם, וא"כ לא שייך למיגור שמא עלה ויתלוש, ואמאי אסורים העצים שנשרו ביו"ט וכ"ע, ולפי התוס' בתירוצים הראשונים שלא שייך שמא עלה ויתלוש בדבר דברי מרא וחכינה, נמי קשה זהה כשבא לתולש הענפים מה אילן נמי צריך זהה סכין וכדומה, ואין זה דבר נקל, וזה לך שייך למיגור שמא עלה ליחלוש, וכ"ע דברי חוס' אלו.

והנה על תירוצים הראשון אפשר היה לומר שלא קשה כ"ב, והיינו דברצנו לפת צרייך מרא וחכינה לחפור עמוק בקרקע כדי להוציא הלפת זה אין נקל כ"ב ואידכורי מידכר. אבל בתליישת ענפים אפשר דעתך זה עבודה קשה לכורתם בסכין ולא מידכר אבל אין נראה לומר כן, חדא דקשה לחלק ביניהם ולומר דחיפרת לפת וצנון קשה יותר מכנית ענפים. ועוד, זהה התוס' הביאו ראייה לדבריהם דהיכא דעתך נקל כל כך לא חישיבן שמא יתלוש מהא דנカリ שהدلיק נר בשביל ישראל אסור להשתמש לאורו, ואם בשביל הנカリ מותר, ולא חישיבן. שמא ידליקנו ישראל בעצמו דעתך זה דבר נקל ואידכורי מידכר עי"ש, ובודאי הדלקת הנר אין קשה יותר מתליישת ענפים, וכיון דמצעינו דבזהלחת הנר לא גרו מהיכי תיתי לגוזר בעצים שנשרו שמא עלה ויתלוש, וכ"ע דברי התוס'.

והנה לבארה אפשר היה לומר דתוס' ס"ל דעתך ר' יוחנן דעתם שנשרו מן הדקל ביו"ט אסורים לא משום פירות הנושרים כמו שכותב הרא"ש,

דבאמת אין לגוזר בעצים שמא יתלוש, משום דקשה לחולשן אלא האיסור הרא משום מוקצתה, אבל זה אינו כלל. חדא, דר' יוחנן לית ליה מוקצתה דס"ל בר"ש, ועוד דאפי' אי נימא דזה דמייא לגורגורות וצמוקין דמודה ר"ש אסור, מ"מ אם נשרו בשבת הרי נמי אסוריין משום מוקצתה, והיינו לטלטן, והיאך אמרו בגמ' אי שרוי להו למחרathy למיימר ביום יומייהו נמי שרוי, ואתמול משום שבת הוא דלא חזוי להסקה, הרי אם האיסור הוא משום מוקצתה, הרי גם ביום שנשרו, היינו בשבת, נמי אסוריין משום מוקצתה, והיינו לטלטן והיאך אמר דביומייהו שרוי, וא"כ הו ממש כמו ביצה שנולדת בשבת דמותרת ביום יומייהו, וע"כ דעתם דר' יוחנן הוא משום דהוא כמו פירות הנושרין, הרי חזינן דבעצים שנשרו מן האילן אסוריין משום גורה שמא יעלה ויתלוш אף קשה לחולשן ויהיה קשה על התוס' כמו שאמרנו.

והנה מדברי ר' יוחנן מוכח דבעצים שנשרו אסוריין רק משום פירות הנושרין, ואין כאן שום איסור של מוקצתה, دائ' יש כאן נמי איסור מוקצתה, אם נשרו בשבת אין סברא לאוסרתם למחר ביום יומייהו משום שמא יאמרו ביום יומייהו נמי חזוי, דהרי בשבת נמי אסורים משום מוקצתה לטלטן. ועיין ברא"ש סי' ב' שבתב דאם נשרו ביום אסור להסיקו ביום בפני עצמן, משום דהוו להו נולד יאסרוי להו רבנן גורה משום שמא יעלה ויתלוש עיי"ש, והיינו לדידן דאית לנו מוקצתה ונולד, ולכון יש שני טעמים לאוסרין, משום מוקצתה ומשום שמא יעלה יתלוש. אבל לר' יוחנן ע"כ חד טעמא אייבא, וזה משום שמא יעלה ויתלוש, דמשום מוקצתה ונולד לייכא, וכמו שהוכחנו. ועיין בקרבן נתגאל שם ס"ק ק' שהקשה על הרא"ש שבתב אסור משום נולד זו"ל: וקשה הא תינה לדידן לשיטת הר"י פ"ד קייל ביום בר"י, אבל ר' יוחנן דאמרathy למיימר ביום יומייהו נמי שרוי, הא ר' יוחנן לית ליה נולד וכו'. הנה הוא הבין דמה שבתב הרא"ש אסור משום נולד הוא אליבא דר' יוחנן, אבל זה אינו. דהרא"ש כתוב כן אליבא רידן דאית לנו מוקצתה ונולד, אבל ר' יוחנן לית ליה מוקצתה ונולד בעצים וכמו שהוכחנו, והטעם דאסוריין הוא רק משום שמא יתלוש.

אמנם הא דלר' יוחנן אין איסור מוקצתה בעצים שנשרו באמת טעמא בעי, דהא בין השימושות הווי מוקצתה מהמת איסור תלישה, ומודה בה ר' שמעון אסור כמו מותר השמן שבניר לקמן דף ל' ע"ב דר' שמעון מהיר רק משום אדם יושב ומצפה מתי תכבה גרו, אבל بلا זה היה אסור משום מוקצתה, ואם מותר כאן בעצים שנשרו הא הווי מוקצתה מהמת איסור, אלא צריךゾמר דגם כאן מיידי יושב ומצפה, שכן דכיון דנסרו ביום יומייהו מסתמא היו

רעוין מערב יו"ט ודעתו עליהם, כמו שכתבו התוס' ב' ע"ב ד"ה אין מבקען עי"ש, אבל איך שיהיה הרוי חזין דבעצים שנשרו אסורין משום שמא יعلا ויתלוש, אף שקשה לתולשן.

וגם על עצם סברת התוס' יש לי לדון טובא. דהנה התוס' כתבו בתירוצים הראשון, דבאמת בנכרי שהביא דורון לישראל היה אסור משום פירות הנושרים, אלא דמיiri בلفת זגנון דבעי מרא וחצינה ואידכורי מדבר, משמע דתוא מפרש דפירות שנשרו אסורין, משום דחישינן רק שמא יתלוש מאותו המין עצמו ולא ממין אחר, ומשו"ה בلفת זגנון שתלשן העכו"ם דהוי פירות הנושרים לא חישינן שמא יתלוש מאותו המין, משום דמין זה קשה לתולשו, אבל לא חישינן שיבוא לתולש ממין אחר, دائ' חישינן שמא יבוא לתולש ממין אחר, גם בזכנון ולפת יהיה אסור משום פירות הנושרים שמא יבוא לתולש מין כזה שאין צריך מרא וחצינה, وكل הוא לתולשו, וע"כ דעת כל פيري ופירי דיניגנו במין שלו אם מין כזה קשה לתולשו אז פירות שנשרו ממנו מותרים ולא גורינו שמא יعلا ויתלוש, ואם מין שלו נקל לתולשו אז פירות שנשרו ממנו אסורין כן ע"כ צריך לומר לפירוש התוס'. אבל לענ"ד נראה דקשה לומר כן, חד אダメי לא נאמרadam יתיר לו פירות שנשרו מאותן שקשה לתולש יבוא לתולש גם מאותן שנקל לתולש ומהיכי תיתי לדון על כל מין ומין בפני עצמו, ועוד אי נימא לנו דניין על כל מין ומין בפני עצמו, א"כ היאך גורו על ביצה שנולדת, משום דדמייא לפירות הנושרים, והויב כלל הגורה, דגוזיגן שמא יתלוש, הא אם באננו לדון על כל מין ומין בפני עצמו אם נתיר לו כشنשרו יבוא לתולשו, אבל אין אנו חושין שמא יבוא לתולש מין אחר, א"כ לו יהיה דליית ביצה הויב כמו פירות הנושרים, מ"מ לא שייך למיגזר שמא יבוא לתולש מאותו המין עצמו דהא בליית ביצה לא שייך שיבוא לתולש הביצה, דלא שייך עניין תלייה בביצה וא"כ היאך הויב לדיית ביצה בכלל פירות הנושרים אף דדמייא לפירות הנושרים, וע"כ צריכים אנו לומר דגוזרת פירות הנושרים היא לא שיתלוש דוקא מאותו המין עצמו אלא גם ממיני פירות אחרים, ומשו"ה הויב לדיית ביצה בכלל פירות הנושרים, אם נתיר לו לדיית ביצה יבוא לתולש פירות אחרים שנקל לתלשן, כן ע"כ צריך לומר, וא"כ בזכנון ולפת נמי אף שקשה לתולשן, מ"מ כשתלשן העכו"ם אם נתיר לו לאוכלים יבוא לתולש פירות אחרים שנקל לתלשן, וא"כ אודה ליה תירוץ הראשון שבתוס', וקושיותם במקומה עומדת אמאי בנכרי שהביא דורון לישראל אסור משום מוקצה, הרוי יש לאסור משום פירות הנושרים וצ"ע.

והנה בסוגיא זו דף ב' ע"ב איתא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביו"ט, ויש להעיר לרב יוסף דס"ל דבנולדה ביו"ט אסורה משום פירות הנושרים ולרב יצחק דאסורה משום משקין שזבוב, أماי לא נימא דאפי' לא גולדה אלא ששחטו את התרנגולת והוציאו ממנה ביצה גמורה תאסר משום פירות הנושרים, דמה לי אם גולדה עצמה או הוציאו ותלשה מן התרנגולת, וכמו בנכרי שהביאו דורון לישראל, אם יש ב민ו בمحומר אסור ולפי התוס' היה אסור משום פירות הנושרים, אלא משום דברי מרא וחצינה, ואידכורי מידכר, הא אי לא בעי מרא וחצינה היו אסורים משום פירות הנושרים אע"פ שלא נשרו מאליהן אלא העכו"ם הוציאם ותלשן, כמו כן הכא נמי אם שחט התרנגולת והוציא ביצה ממנה תאסר משום פירות הנושרים או משום משקין שזבוב וצ"ע.

וראיתני לדzon בענין זה, והיינו דאלמלא דבריהם הקדושים של התוס', היה נראה לי לבאר העניין בדרך אחרת מדברי התוס' ויתישב הכל על נcone, דנראה לי דהא לגזרו על פירות הנושרים שאסורים גורה שמא יعلا ויתלוש, הוא דוקא כשהנשרו מאליהן, אבל לא כשתלשן נכרי או אחר דברון זה לא גזרו שמא יתלוש. והלשון מוכחת כן, פירות הנושרים, משמע שנשרו מאליהן, משקין שזבוב משמע שזבוב מאליהן. כן נראה לי לומר, והטעם הוא אדם נשרו מאליהן לא היה כאן שום מעשה תלישה, כלומר לא היה כאן שום מלאכת איסור. וגזרו שם נתיר לו לאכול אותן פירות שלא היה בהן מעשה תלישה ישכח ויעשה גם מעשה תלישה שהוא מלאכת איסור, מפני שבשעה שאוכלAINO חושב כלל על אודות מלאכת התלישה, דהיינו לא הייתה כאן תלישה, וכיון שאינו חושב מלאכה שאסורה לו, אפשר שישכח ויעשה מלאכת התלישה. אבל אם לא נשרו מאליהן אלא שהנכרי תלשם, היינו שנתלושו ע"י מלאכת איסור, אלא שהוא לא תלשן, אם נתיר לו לאכול אותן פירות לא יבוא לטעות ויתלוש, וכיון דבשעתה שאוכל יודע הוא חזcker שנענשה כאן מלאכת תלישה שאסור לו לעשותות וכאן אין גוזש שישכח ויעשה אותה מלאכה עצמה שיודע הוא שאסור לו לעשותות. כן נראה לי לומר.

ועל פי הנחה זו יתיישב העניין כלו בדרך אחרת מדברי התוס', והיינו דמה שהקשׂו בתוס' גבי נכרי שהביא דורון לישראל למה היה למים הטעם משום מוקצתה,اماי לא אמר הטעם של גורה שמא יתלוש, דהיינו הם פירות הנושרים. לפי הנחה זו אין כאן שום קושיא כלל, וכיון שלא נשרו מאליהן אלא שהנכרי תלשן אין בכך גזרת פירות הנושרים, ואין לנו צורך צריכין לתרץ כמו שתירצטו בתוס' משום דברי מרא וחצינה ואידכורי מידכר או כתירוץ השני

שבותוס' דרך בפירות וענבים שיק למיgor שם יתלווש משום דאמ מתחאה להם דין חולק בזה, דברל אופן חישינן שם יתלווש אפי' בדבר דברי מרא וחצינה כמו עצים שנשרו מן הדקל, אם רק נשרו מאליהן גוריין שם יתלווש, אבל אם תלשן נקרי לא גוריין בשום מקום שם יעלה ויתלווש אפי' בדבר שנקל, לתולשן, וכן גבי נקרי שהדלק נר בשבילו, דמותר לישראל ליהנות מאורו לא נצטרך לומר בדברי התוס' דמשו"ה מותר לישראל ליהנות מאורו ולא גוריין שמא ידלקנו ישראל עצמו משום דהוא עבודה הרבה ואידכרי מדבר, דזה אינו אלא דברון דלא הדלק מאליו אלא הנקרי הדליקו אין לגוזר שם ידלקנו בעצמו, וכן מה שמכח בדברי התוס' בתירוצם הראשון דבאי לפת וצנון שתלשן הנקרי לא חישינן שם יתלווש משום דברי מרא וחצינה דין על כל מין ומין בפני עצמו, והקשינו על זה, דא"כ ביצה שנולדת ביו"ט הייך שיק כאן גורת פירות הנושרים, הא כיון דין על כל מין ומין א"כ בביביצה הרי לא שיק שם יתלווש מאותו המין דבלידת ביצה לא שיק שם תלישה והוא קושיא עצומה על התוס', ולפי דברנו אין אנו דין באמת על כל מין ומין בפני עצמו אלא על כל המינים ביחד. ואפי' אם מין אחד קשה לתולשן גמי שיק למיgor שם יתלווש מין שנקל לתולשו, וכן בביביצה נמי גוזר על ביצה שנולדת אף שאינו שיק בזה שם יתלווש מאותו המין הינו הביצה, משום שלא שיק בהו תלישה מ"מ כיון דדמייא לפירות הנושרים יש לגוזר, אם נתיר לו ביצה שנולדת יבוא לתלווש פירות מן האילן.

וכן גבי השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמודות דמותרות לאוכלן ביו"ט והקשיבו לרבי יוסף לפוי פירוש התוס' אמאי לא בגוזר משום פירות הנושרים ע"פ שלא נולדו אלא שהוציאו מן התרנגולת במו בלפת וצנון שהוציאם הנקרי שהיו אסורים משום פירות הנושרים אף שלא נשרו מאליהן, ורק משום דברי מרא וחצינה לא גוזר, וזה גמי קושיא גדולה. ולפי דברינו האלוathi הכל שפיר וכיון שלא נולדו ולא נשרו מאליהן רק הוציאו אותם מן התרנגולת אין לגוזר משום פירות הנושרים, ובזה האופן יתבאר כל הסוגיא יכולה אל מלא בדברי התוס', כן נראה לי לומר.

והנה אף שסבירא זו שאמרנו לחלק בין נשרו מאליהן ובין תלשן אדם נראת נכונה, ואפי' שהובחנו דעת"כ אריכין אנו לומר כן מ"מ סבירא זאת חדשה היא שלא נמצאת בראשונים ובאחרונים מפורש. אמנם מצאתי אח"כ דיש הוכחה גם רשי"סوبر סביר זאת וחילוק זה. דהנה לקמן דף ו' ע"ב איתא אמר רב הונא אמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה. מי עם יציאתה

נגמרה, אילימה עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה בחלב. הא בمعنى אמה אסורה לאכלה בחלב והחניא וכו', אלא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאוכלה ביו"ט, הא בمعنى אמה אסורה לאכלה ביו"ט והחניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביו"ט וכו' עי"ש. ופירושי בד"ה ביו"ט ז"ל: והכי קאמיר יצתה ודאי מבועוד יום מותר כי ודאי הוא דנגמרה בחול אבל לא יצתה לא נגמרה בחול ואסורה משום הכנה דרביה וכו' עי"ש. והנה רשי פירש לפי הס"ד דביצים הנמצאות בمعنى אמן אסורות הוא משום הכנה דרביה כלומר דכיון שנמצאו גמורות ביו"ט אמרינן דמתמול נגמרו, וביו"ט אחר השבת אסורה מדאוריתא, כי שבת הquina ליום, וביו"ט דעתמא גורינן אטו יוז"ט אחר השבת, כמו בוגולדת ביו"ט, ומסיק בגם' דתניא בהדיा דמותר לאכלן ביו"ט, והיינו דכיון שלא גולדו לא אמרינן דמתמול נגמרו, ואין כאן הכנה. ויש לעיין לפי הס"ד דביצים שנמצאו בمعنى אמן ביו"ט هو כמו כמו גולדו ביו"ט אמא פירש רשי דאסורות משום הכנה אמאי לא קאמר נמי דאסורות משום פירות הנושרים לרבי יוסף ומשום משקין שזבו לרבי יצחק כמו בביצים שנולדו ביו"ט. ועיין במהר"ם שם שהרגיש בזה ובתב דלא שיך משקין שזבו או פירות הנושרים כי אם בנולד ומשו"ה הוצרך רשי לפרש דאסור משום הכנה דרביה עי"ש, פי' דלפי הס"ד דביצים בمعنى אמן אסורות ע"כ צ"ל דהטעם הוא משום הכנה, והיינו דביצים גמורות בمعنى אמן הוא כמו גולדו, ואמרינן גם בהם דמתמול גمرا לה ונמצא דשבת הquina ליום, ומסיק בגם' דאיתא בהדיा בבריתא דמותר, והיינו דכיון שלא גולדת לא אמרינן דמתמול נגמרה, אלא דבריהם ההוא נגמרה. אבל بلا הברית הוא אמרינן דנגمرا מתמול, ואסורה משום הכנה. אבל לטעמא דרבבי יוסף ורב יצחק דהטעם הוא משום פירות הנושרים או משקין שזבו, אין שום סברא לאסוד ביצים בمعنى אמן, ואין שום ס"ד לומר כן, ואין צריכה הברית להסבירו זה, דבר פשוט הוא דרך בוגולדת שיך גורת פירות הנושרים ולא בהוציאו מן התרנגולת. וכן בפירות רק אם נשרו מאליהם יש גורת פירות הנושרים, ולא בחלשן נכרי, ולא אם נשרו מאליהם. הרי לך דמדרש"י מוכח בדברינו.

אם גם אכתי יש לעיין בזה דאף לסברא נבונה היא לחלק בין פירות שנשרו מאליהם או חלשן נכדי משום דהיבא דנעשה מעשה התלישה שהיא מלאכת איסור אין לחוש שמא יעשה הוא מעשה התלישה, ואין לאיסור הפירות. מ"מ גבי ביצים שנמצאו בمعنى אמן הרי לא נעשה שום איסור בהוצאה הביצה מן התרנגולת, ולא דמי לפירות שחלשן העכו"ם, דשם

נעשה מלאכת איסור, הינו התלישה, וא"כ הרי זה ממש כמו נולדה, ובנולדת הרי אמרין דאסור, גורה שמא יתlossen, וא"כ בנסיבותם בمعنى אמן נמי יש לאסור כמו בנולדת, בין הכא ובין הכא לא נעשה שום איסור מלאכת. והיה לנו נמי לגוזר שמא יתlossen פירות מן האילן ויעשה האיסור בתלישתו. אמנם נראה שלא קשה, דהנה בבייצה שנולדת לא שייך באמת הגורה שמא יתlossen, דמה עניין תלישות פירות מן האילן לבייצה שנולדת, אלא משום דבריצה שנולדת דמייא לפירות הנושרים, או כשהזרו על פירות הנושרים כלל בזה בהדייא גם ביצת שנולדת, אבל ביצים שנמצאו בمعنى אמן הרי לא דמי זה לפירות שנשרו מלהן, אלא דמי לפירות שתלשם עכו"ם. וכיון דבפירות שתלשם עכו"ם אין לגוזר משום יعلا ויתlossen א"כ אין לגוזר נמי ביצים שהוציאו ממעי אמן אף שאין שם מלאכת איסור, כנ"ל לומר בזה.

ועיין בתשובה הגר"ע איגר סי' ה' שנשאל בחולה שאין בו סכנה והוצרך בשבת לרפואה פירות לאכול ולא נמצאו רק מאותן שנשרו בשבת אם מותר להאכילם לחולה, וטורף שאלתו הוא דעת הטור הוא דמותר לحلל שבת במידי דרבנן לצורך חולה שאין בו סכנה. וביו"ד פסקינו דמותר לחולה שאין בו סכנה להתרפות באיסורי הנאה דרבנן, ובלבך שלא יאכל ולא ישתה האיסור עצמו, וא"כ בפירות הנושרים אסור באכילה מדרבנן אסור לחולה שאין בו סכנה לאוכלנו, או דילמא כיון דאין איסור בעצמות. הדבר אלא דיומא הוא דקגירים ואם אכלם הוא בכלל חלול שבת. פי' דהוא רק כמו שאר מלאכות בשבת דרבנן דשרי לחולה שאין בו סכנה ומותר עי"ש. ועיין שם בתשובתו על שאלה זו וזה תורף תשובתוDBG' DIDN. בדף כ"ב ע"א איתא האופה מיו"ט לחול רב חסדא אמר לוקה רבה אמר אינו לוקה, רב חסדא אמר לוקה לא אמרין הויאל ואי מקלעי ליה אורחים חזי ליה השטא נמי חזי ליה רבה אומר אינו לוקה אמרין הויאל וכו'. והקשו בתוס' שם ד"ה הויאל, דאמר בשבת הרודה חלות דבש ביו"ט סופג את הארבעים, ואמאי לוקה נימא הויאל זמקלעי ליה אורחים חזי ליה השטא נמי חזי ליה עי"ש ותקשה הגרע"א ז"ל: הא מ"מ הא מדרבנן אסור לתlossen פי' דאית אמרין הויאל מ"מ דרבנן אסור, זאית דיעבד אסור משום פירות הנושרים, וא"כ מכח האיסור דרבנן אם יקלעו ליה אורחים לא יאכלו ממנה ואודא ליה יותר זה הויאל, וממילא עבר אדרוייתה, ושפיר לוקה ומאי מקשו בתוס', וע"כ צריך לומר דכוונת התוס' בקשיותם הוא דיקלעו ליה אורחים כאלו שהם חולים שאין בהם סכנה ומותרין לאכול הדבש שרדו מן התגוזר

שזהו כמו פירות הנושרים שאסור מדרבנן הרי לך דמותר לחולה שאין בו סכנה לאכול פירות הנושרים, וזה תורף דברי הגרא"א בתשובתו.

והנה משמע מדברי הגרא"א אלו דברודת חלות דבש יש כאן איסור משום פירות הנושרים, ולפי מה שאמרנו דדין פירות הנושרים אסורין הוא רק אם נשרו מאליהן, אבל לא אם תלשם נカリ אוafi' ישראל באיסור אין מכאן ראייה לשאלת הגרא"א, אפשר דפירות שנשרו מן האילן בשבת או ביו"ט אסור לחולה שאין בו סכנה, והוא דברודת חלות דבש רצוי התוס' לומר שלא ילקה משום הואיל ואי מקלעי ליה אורחים שהם חולמים שאין בהם סכנה, דמותר להם לאכול, היינו משום דין כאן איסור משום פירות הנושרים, דהא לא נשרו מאליהן אלא אדם תלשם ומשו"ה מותר לחולה שאין בו סכנה לאכלם אבל אם נשרו מאליהן אפשר אסור ואין מכאן שום ראייה לשאלתו, כן"ל לומר.

והנה לפי הגרא"א אם חכמים אסרו מאכל אחד לאכלו גורה שמא יבוא ע"ז זה לידי איזה איסור לא נקרא זה דבר האיסור באכילה שאסור לחולה שאין בו סכנה אלא הו כמו איסור דרבנן בעלמא דמותר לחולה שאין בו סכנה. נראה לי לישב מה שראיתני בחולים שאין בהם סכנה המונחים בבחתי חולמים של אינם יהודים. ובמובן, שומרין מצוה נזהרים שלא לאכול שום מאכל בשר שם, שהם טרפה, אלא שאוכלם שאר דברים שאין בהם חשש טרפות, כגון ביצים מבושלות, או אבשילי חלב, וטומכים על זה שסתם כלים אינם בני יומן. ולכאורה יש להעיר, לו יהא דחשש טרפות אין כאן, אבל הרי איסור לאוכלם משום בישולי עכו"ם, והרי איסור לחולה שאין בו סכנה לאכול דבר האיסור מדרבנן, אולם על פי דברי הגרא"א ניחא, דגם בבישולי עכו"ם אין האיסור בעצמות הדבר אלא משום גורת התגנות זהוי איסור בעלמא ולא איסור אכילה ומותר לחולה שאין בו סכנה כן"ל.

והנה בספרי אור השם סי' ע"א הארכנו בדברי הגרא"א אלו ודחינו את כל ראיותיו, עי"ש אבל סברתו לא נדחתה, ומאחר שהוא פסק כן להלכה סומכין על זה להתריך לחולה שאין בו סכנה לאכול בישולי עכו"ם בן נראה לי לומר.

ואדרבה עוד מעט מה שיש לי להעיר עוד על דברי התוס' דף ג' ע"א ד"ה גורה שהזכרנו שהקשוו, למה לנו. טעמא דהא דפירות הנושרים אסורין שמא יעלה ויתלוש, תיפוק ליה משום מוקצתה כמו נカリ שהביא דורון לישראל אם יש במינו במחובר איסור משום מוקצתה ותירצז דמיiri הכא בחרר דהו

מוכן לעורבים, ומוכן לעורבים הוי מוכן לאדם ולא הוי מוקצה עיי"ש משמע דבמקום שאין שם עורבים דהוי מוקצה לא גרו על פירות הנושרים, משום דבלאו האי גורה אסורים משום מוקצתה, והקשו אח"כ עוד, הא כיון דעתך לעז גורה דפירות הנושרים, أما כי אמר לך נבי נבריה שהביא דורון לישראל אסור משום מוקצתה أما לא אמר טעמא אסור משום פירות הנושרים עיי"ש תירוץו. וקשה לי,מאי מקשה הא התוס' אמרו לעיל דבמקום שאסור משום מוקצתה אין כאן גורת פירות הנושרים, ובנבריה שהביא דורון הרוי יש כאן איסור מוקצתה, וא"כ לפי דבריו אין שם גורה דפירות הנושרים, ושפир הוצרך לומר אסור משום מוקצתה ומאי מקשה, וצ"ע דברי תוס' אלו.

והנראה לי לומר בזה, קושית התוס' הראשונה. קושיא אלימתא היא, והקושיא היא, למה לי כלל האי גורה דפירות הנושרים שגורו לאסור שמא יעלה ויתלוש, הא כל פירות שנשרו יש בהם איסור מוקצתה ואף"י לר' שמעון ולמה לנן למיגור גורה על דבר שכבר יש עליו איסור אחר. אבל מה שתירצו בתוס' דמיידי בחצר שיש שם עורבים דאיינו מוקצתה, אז גרו שאסור משום פירות הנושרים ומשמע מדבריהם במקום שאין שם עורבים והוא מוקצתה איינו אסור משום פירות הנושרים והיינו דכיון דיש ציור בפירות הנושרים שאין בהם משום מוקצתה גרו עליהם לאסור שמא יתלוש גרו נמי על אותן פירות הנושרים שיש בהם משום מוקצתה. ונמצא דבפירות אסורים מחמת מוקצתה יש בהם שני איסורים, איסור מוקצתה ואיסור דפירות הנושרים, כן נראה לי לומר, ומילא לא קשיא כלל קושית התוס' השני, أما בגין ריבוי שהביא דורון לא אמר טעמא דפירות הנושרים אלא טעמא דמוקצתה משום דגם איסור מוקצתה וגם איסור פירות הנושרים יש בהם, ונקט חד מיניהו, היינו איסור מוקצתה, משום דכל הסוגיא מיידי במוקצתה כן נראה לי לומר.

יעין בראש ס"י ב' גבי עצים שנשרו מן הדקל שכח דאם נשרו מן הדקל ביוזט אסור להסיקן ביוזט בפני עצמן משום דהו נולד, ואסרי להו רבנן גורה שמא יתלוש עיי"ש. פי' דשני טעמי יש בעצים שנשרו מן הדקל ביוזט, האחד משום מוקצתה ונולד, והשני משום שמא יעלה ויתלוש, זהו בדברינו, דגם בדבר שאסור משום מוקצתה גרו משום פירות הנושרים שמא יעלה ויתלוש. ועין בכרבנן נתגאל שם ס"ק ר' שהקשה למה לי תרי טעמי, ותירץ דמיידי שהיו העצים רעוועין מערב יו"ט והיה יושב ומצפה דין כאן איסור נולד ואסור משום פירות הנושרים עיי"ש משמע

זהיכא דאסור משום מוקצה אין כאן גורת פירות הנושרים, וזהו בשיטת התוס', אבל הרא"ש סובר כמו שאמרנו, דכיון דיש ציור בפירות או בעצים שנשרו מן הדקל שאין בהם איסור מוקצת, גוזרו הרבנן שאסורים גורה שמא יתלוש וגוזרו נמי על אותן שיש בהם איסור מוקצת וכמו שאמרנו, ונקט הרא"ש הני תרי טעמי לא משום שצרי' שני טעמי לאסור אלא משום שיינן כאן שני הטעמי לאסור ודברי הרא"ש הם פשוטים, ולא קשה קושית הקרבן נתנהל, כן נראה לי לומר בזזה העניין.

